

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**Papež Jan Pavel II.
Pope John Paul II.
Papież Jan Paweł II**

VYPRACOVALA: Kateřina Reichlová

VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Iwona Burešová-Wania, Ph.D.

2019

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci, 14. 1. 2019

---

podpis

Děkuji paní doktorce Burešové-Wania a paní docentce Dobrotové za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytly.

Také bych chtěla poděkovat panu archiváři Arturovi Obozovi za dopis Jana Pavla II., který mi zaslal a který mi velice pomohl při psaní mé bakalářské práce.

---

podpis

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. JAN PAVEL II. – kdo to vlastně byl?.....	6
1.1. Rodina Karola Wojtyly	9
1.2. Život.....	10
2. Aktuálně probádané momenty života Jana Pavla II.	15
3. Jeho literární odkaz	16
4. Světové dny mládeže	17
5. Vztah Jana Pavla II. k Československu, později České republice	18
6. Růženec Panny Marie.....	19
6.1. Radostná tajemství	23
6.2. Tajemství Světla.....	23
6.3. Bolestná tajemství	23
6.4. Slavná tajemství	24
7. Definice zla Janem Pavlem II.....	26
8. Svoboda v podání Jana Pavla II.	29
9. dopis Jana Pavla II. své sestřenici Felicii - PŘEKLAD.....	30
Závěr	31
Anotace	32
RESUMÉ	33
Příloha: Originál dopisu Jana Pavla II.	34
Příloha: Text barka	35
Zdroje.....	36
Knižní	36
Internetové	37
Dokumentární film.....	37

ÚVOD

V úvodu své bakalářské práce bych ráda popsala, proč jsem si vybrala právě osobnost Jana Pavla II. Domnívám se, že ve světě plném násilí, je stejně tak důležité vyzdvihování dobrých skutků jako činů agresivity. Násilné vzpomínky, války a jiné hrůzy se připomínají dnes a denně v hodinách dějepisu, na téměř všech školách, nebo si toho můžeme všimnout na stránkách novin. Ale co takové skutky poháněné láskou a vírou? Na ty se bohužel v dnešním světě zapomíná. Je sice dobré poučit se z těch špatných příkladů, aby se to již nikdy neopakovalo, ale proč si ty dobré příklady nevzít jako vzor.

Proto jsem si vybrala jako téma své bakalářské práce vyprávění o člověku, který byl hodný a ušlechtilý. Konal s láskou a vírou v srdci. Neměl žádné sobecké úmysly. Pouze chtěl ze světa udělat lepší místo, a to nenásilnou cestou. Byl to člověk víry a naděje, prorok lásky, který oslovil lidi ze všech koutů světa, a to ať už křesťany nebo nevěřící.

Tato bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou, která se zabývá popisem zásadních momentů života Jana Pavla II. a praktickou, v níž jsou podrobněji rozebírány vybrané knihy, které Jan Pavel II. napsal a také můj autorský překlad jednoho z jeho dopisů.

V teoretické části si mimo stručného výtahu nejdůležitějších momentů ze života wadowického rodáka, představíme i jeho odkaz, ať už literární anebo ten, který zanechal svými počiny. Dále je zde představen i vztah papeže Slovana k Československu, později České republice.

V praktické části jsem si dala za cíl rozebrat dva tituly napsané Janem Pavlem II. Jedna kniha se jmenuje *Růženec Panny Marie* a druhá *Paměť a identita Rozhovory na přelomu dvou tisíciletí*, kde jsem se zaměřila na papežovy definice zla a svobody.

Dále jsem se věnovala překladu dopisu psaného Janem Pavlem II. své sestřenci do češtiny.

Jelikož je papež jednou z nejvýznamnějších osobností světa, a to nejen toho křesťanského, jakou roli tedy sehrál ve světové politice? Jak velký dosah měla jeho slova? Bude se i za několik stovek let stále mluvit o polském papeži?

1. JAN PAVEL II. – KDO TO VLASTNĚ BYL?

O polských dějinách se začíná mluvit kolem roku 966. Ale co tak zásadního se vůbec událo, že se od něj datuje samý počátek Polska? Připomeňme si tedy tento rok, kdy Mieszko I. přijal křest. Tento jeho čin poté vytyčil trasu polským dějinám a víře na mnoho stovek let dopředu, vlastně až dodnes. Stal se základním momentem polských dějin, který se pojí s křesťanstvím, nejvíc jak jen snad může. Je nutné si uvědomit, že toto je patrně jeden z faktorů, proč jsou dnes Poláci jedním z nejvíce věřících národů na světě.

Jan Pavel II. je dodnes považován za celosvětovou ikonu naděje a víry. Pro mnoho lidí je vzorem ideálního křesťana, toho, jak by měl správný věřící vypadat. Byl jedním z nejdéle úřadujících papežů. Jeho pontifikát trval téměř 27 let a je tak třetím nejdéle úřadujícím papežem vůbec.

Často se ve spojitosti s jeho osobou mluví o radikálnosti¹. U Jana Pavla II. to ovšem nesmíme chápat tak, jak je radikálnost povětšinou chápána, ale jako hloubku vnímání. V pozdějších letech pontifikátu jeho Svatost přitvrdila v radikálnosti některých svých názorů, kterým se později budu přesněji věnovat.

Celý jeho život byl o vznešené cestě, na kterou se vydal. Na kterou buďto přivedl ostatní, nebo jim pomáhal na ní zůstat anebo prohloubit prožívání této boží pouti.

Zásadním způsobem se podílel na pádu komunismu a železné opony. Ještě jako kardinál bojoval proti režimu v Krakově například tím, že chtěl, aby se v dělnické čtvrti nechal postavit kostel, což se samozřejmě komunistům příliš nezamlouvalo, jelikož chtěli vytvořit novou čtvrť, a to bez náboženského vlivu. Karol Wojtyła proto kázal pod otevřeným nebem a za dohledu policie tak dlouho, dokud se výstavba kostela neodsouhlasila.

Chtěl, aby po těžkých časech válek a nežádoucích totalitních systémů, začala nová éra, kdy budou lidé konat dobro, hledat víru a věřit v lásku.

Jan Pavel II. se v roli proroka křesťanství snažil v duchu svobodného myšlení a lásky k Bohu změnit svět. Tam, kde se o to jiní pokouší násilím, on zvolil nenásilnou cestu.

Díky svému odhodlání a charakteru přivedl ke křesťanství mnoho nových věřících.

Svatý Otec si svých věřících velice vážil. A možná také proto za nimi hodně cestoval. Celkem uskutečnil sto čtyři zahraničních cest, což je u vrcholných představitelů opravdu velmi nevídané. Cestoval více než ostatní jeho předchůdci, a dokonce i do míst, kam se většina dřívějších papežů ani neodvážila, jako byla například centra jiných náboženství.

Jak je vůbec možné, že jeden člověk dokázal tohle všechno? Možná to bude tím, že opravdu věřil ve svou víru a své přesvědčení, podle mnohých byl skutečným následovníkem a učedníkem Krista, a díky tomu uměl vše v daný moment správně popsat. Když člověk rozumí a chápe to, co hlásá do světa, dostávají tím jeho slova úplně nový rozměr. Lépe se popisuje to, co známe než to, o čemž toho příliš nevíme nebo to neumíme podat takovým způsobem, aby to pochopil opravdu každý. Vše, co dělal, nedělal pouze pro věřící. Svou snahou přivést k víře co nejvíce lidí zasahoval do srdcí všech.

---

¹ Radikálnost – nekompromisnost

Jeho období ovlivnilo svět na mnoho let dopředu, a to i v oblastech, kde křesťanství buďto není známo nebo uznáváno. Nyní sice nastal pontifikát papeže Františka I., ale lidé se stále vrací ke sloům a činům Jana Pavla II., o kterém se mluví jako o jednom z největších papežů všech dob. Dokonce si s sebou nese jeho myšlenky i papež František, který se snaží vést křesťanský svět podobně jako Jan Pavel II. František I. si stejně jako Jan Pavel II. uvědomili, že v dnešní době techniky a médií, je lepší se s nimi spojit a využívat je jako nástroj pro rozšíření povědomí víry, než-li vystupovat proti nim². (National Catholic Reporter)

Byl vzorem dokonce až takovým, že ho časopis Time v roce 1994 vyhlásil za muže roku.

Myslím, že jeho odkaz je dodnes velmi viditelný, a to hlavně v Polsku. Tomu se ovšem nelze divit. Je všeobecně známé, že domovina Jana Pavla II. je jednou z nejvíce křesťanských zemí na světě. Kdo jiný by tedy měl být větší ikonou než právě člověk, který se zde narodil, vypracoval se v církevní hierarchii, a později se sem velice rád vracel, už jako nejvyšší muž v náboženském světě?

Ani on se ale bohužel nevyhnul slabosti lidské mysli druhých v podobě závisti a nepřejčnosti. Někteří lidé s ním nesouhlasili veřejně, jiní v ústraní, a dokonce se našli i tací, kteří špinili jeho jméno v médiích. Byl nařčen ze spojení s islamisty a následného vyvražďování nevěřících (Šebek, 2014).

Nejednou byl Karol Wojtyła osócen i za svůj slovanský původ. Lidem nepřišlo vhodné, aby byl Polák novým papežem, který má vést své ovečky za svobodou v nebeské království. Domněnka, že nikdo ze dříve utlačovaného státu nemůže vědět, co znamená svoboda v pravém slova smyslu, byla vyvrácena samotným konáním papeže. Dokázal, že i člověk ze země, která musela o svoji svobodu a samostatnost bojovat, si plně uvědomuje hlubokomyslný význam slova *svoboda*. A také dokázal, že tak jako bojoval jeho národ během staletí za svůj lid, bude on bojoval za své věřící.

Zaručeně předčil očekávání všech, protože to byl právě on, kdo se nejvíce zasadil o pád komunismu. Dal tím svobodu takovému počtu lidí, že to všem muselo doslova vyrazit dech. Nejvíce se ovšem zasadil o osvobození Polska. Když byl Jan Pavel II. malý, svobodné dětství mu zaručila výhra Piłsudského, který mu tím vlastně poskytl možnost vyrůstat ve svobodném Polsku. O několik let později to byl sám Jan Pavel II., kdo přispěl velkým dílem na porážce totalitního režimu v Polsku, a tím svou vlast osvobodil. Malým dětem dal tu možnost, která byla dána jemu. A toho všeho dosáhl bez válek a bojů poklidnou cestou. Taková výhra je vždy tou nejlepší možnou alternativou.

Několikrát byl Jan Pavel II. spatřen při svých modlitbách, kdy tiše šeptá pouze sám pro sebe. Ale skutečně to bylo jen pro sebe? Nikoliv. Bylo to pro něj a jeho všudypřítomný doprovod. Boha, se kterým neslyšně promlouval. Sám papež se na podobně kladenou otázku nejednou vyjádřil. Díky jeho knize *Růženec Panny Marie*, které se budu věnovat v další části práce, bylo vrženo světlo na tato jeho slova.

Získal si tolik stoupců, právě díky tomu, že hybnou silou jeho jednání bylo ryze jeho přesvědčení, nikoliv moc, kterou mu poskytoval jeho papežský úřad. Nikdy nezneužil svého postavení. Byl velmi skromný. Možná právě tak si získal všechny své následovníky. Skromný kněz z Polska, ze kterého se stal neméně skromný papež. Ve své podstatě se nikdy nějak nezměnil, změnila se pouze jeho funkce a oslovení. Sláva,

vliv ani moc mu nestoupily do hlavy, což je jev v dnešním světě neobvyklý. Právě kvůli jeho skromnosti byl mnoha lidem blízký.

Není tajemstvím, že když umíral, bylo pro něj obrovským zklamáním vidět, jak agresivita a násilí, a to nejen v politickém světě den ode dne gradují. Když zemřel, truchlil pro něj celý svět. Tato tragédie zasáhla jak věřící, tak ateisty, a to i v těch nejvzdálenějších koutech naší planety.

(Weigel, 2010; Weigel, 2009)

1.1. RODINA KAROLA WOJTYLY

Jeho otec, který se také jmenoval Karol, byl vojenským poddůstojníkem, důstojníkem a později i kapitánem, nejdříve v armádě Rakouska Uherska, a poté i v polské. Jeho nadřízení o něm mluvili pouze v dobrém, jako o poctivém a spravedlivém člověku, který byl navíc velmi věřící. Jan Pavel II. na otce často vzpomínal jako na člověka, který se pořád modlil. Jmenovitě je zde zmíněna právě modlitba růžence. V dětství spolu také četli Bibli, a dokonce jej jeho otec vzal na pouť do Zebrzydowské Kalvarie. Jan Pavel II. sám nazýval toto domácí učení, jako takový první křesťanský seminář. Je možné, že tyto slušné základy mu později pomohly při rozhodování, na kterou cestu se ve svém životě vydat.

Otec byl obrovský patriot a měl velmi kladný vztah k polské literatuře, jejíž základy, společně ještě s německým jazykem a dějinami, učil malého Karola a jeho kamaráda z dětství. Polská literatura, zejména romantická díla, měla na Jana Pavla II. velmi silný vliv. Dalším předmětem, kterému se budoucí nejvyšší muž v církvi věnoval, byla latina, kterou měl v oblibě už od dětství, a tato záliba mu vydržela celý život.

Jeho matka, Emilia Kaczorowská – Wojtyłová, byla vyšivačkou. Malý Karol si byl s matkou údajně velice podobný. Naneštěstí měla jeho matka chabé zdraví. Zemřela v 47 letech. Přirozeně její smrt měla na teprve osmiletého Karola obrovský dopad. Není se čemu divit. Všeobecně je od této doby známé, že se Jan Pavel II. snažil nahradit absenci své matky Matkou Boží. Zde se také pravděpodobně zrodil jeho zájem pro mariánský kult.

Karolův otec si hodně cenil svého soukromí, což po něm jeho syn zdědil. O manželčině smrti nechtěl veřejně mluvit. Karolovi Wojtyłovi staršímu se přezdívalo *Kapitán*. Byl čestný, poctivý a spravedlivý. Měl na svého syna velký vliv. A také si dal za cíl, předat svá životní moudra svému synovi.

Jan Pavel II. měl jednoho bratra. Také měl i sestru, ale o té není mnoho informací. Malá Olga se narodila 7. července 1916, ale bohužel zemřela šestnáct hodin po porodu. Bratr Edmund, o celých čtrnáct let starší než Karol, byl studentem medicíny a později i doktorem. Přezdívalo se mu *Mundek*. S Edmundem si byl Karol velmi blízký. Chlapci spolu chodívali hlavně na fotbal. Na neštěstí se ale ani on nedožil vysokého věku. V nemocnici se nakazil od pacienta, a to mu bylo osudným. Mnoho zdrojů uvádí, že smrt bratra ho zdrtila ještě více než ta matčina (Maliński, 1987). Matka je sice jen jedna, ale přeci jen zemřela, když byl Karol ještě dost malý a pravděpodobně si na ní ani moc nepamatoval. S bratrem k sobě měli blízko.

Poté se otec s Karolem přestěhovali do Krakova, kde se v papežově životě událo mnohé. Se svým otcem brzy vstávali, poté se pomodlili, posnídali a vyšli do nového dne. Po škole spolu častokrát chodili na procházky. Tato idyla ale bohužel taky netrvala dlouho, protože za pár let zde jeho otec zemřel. V té době bylo Karolu Wojtyłowi pouhých dvacet let. (Weigel, 2010)

1.2. ŽIVOT

Karol Józef Wojtyła se narodil 18. května roku 1920 ve Wadowicích. Téměř měsíc na to byl pokřtěn v kostele Panny Marie. Už zde si můžeme povšimnout počátků jeho vztahu k mariánskému kultu, který v průběhu jeho života bude jen sílit a růst.

Myslím, že je důležité si připomenout bitvu na Visle, též známou jako *Zázrak na Visle*. Tato bitva se odehrála, když byly budoucímu papeži necelé tři měsíce. Polská vojska tam tehdy rozdrtila Rudou armádu. Polsko vedené Józefem Piłsudskim tehdy pro Lenina nemělo pražádný význam. Lenin se pouze toužil s Trockim dostat na západ, hlavně tedy do Německa, kde by se pokusili o světovou revoluci. Měli tak moc promyšlené, co se stane, až tam budou, že se vůbec nepřipravili na možnost, že bude Polsko klást odpor. A nejen odpor, dokonce, že zaútočí první! Překvapivá výhra tedy musela komunisty dost šokovat, možná proto potom Poláky neměli moc v oblibě. Proč je ale tento moment, který je nepochybně důležitý v dějinách Polska, také důležitý v životě Jana Pavla II.?

Díky vytrvalosti, ale hlavně odvaze Piłsudského si Polská republika udržela svou samostatnost, a hlavně svobodu o něco déle, než se původně předpokládalo. Díky tomuto velkolepému vítězství mohl mít malý Karol Wojtyła relativně šťastné a klidné dětství ve svobodném státě.

Celé dětství ho doprovázela přezdívka *Lolek*.

Jako dítě měl přirozeně plno zájmů. Miloval fotbal, ale provozoval i vodní sporty a rád lyžoval.

Celkově se o něm vždy mluvilo jako o velice pilném, svědomitém a nadaném žákovi. O jeho šikovnosti nám může napovědět i fakt, že na gymnáziu studoval dobrovolně latinu s řečtinou.

Kromě sportu měl ale i jiné zájmy. Rád si četl polskou literaturu a hodně času trávil samozřejmě i v kostele. Na ranní mše chodil ještě před školou. Také navštěvoval divadelní spolky. Později pak byl hercem v divadle, které předvádělo kulturní odboj maskovaný klasickými hrami, jako byl například Pan Tadeáš od Mickiewicze.

Už jako malý chodíval často ke zpovědi a vyznával se ze svých hříchů. Měl hezký vztah s místním knězem, dokonce na takové úrovni, že ho potom kněz pozval do Krakova, což na mladého Karola udělalo nezapomenutelný dojem.

Nejdřív jako dítě zažil smrt matky a později i bratra. Tyto tragické události vedly jeho rozhodování po zbytek života (Weigel, 2000). Kvůli neštěstím, která zažil v dětství, se Jan Pavel II. už později nikdy ničeho neobával.

Karol Wojtyła si za svůj vysokoškolský obor zvolil polonistku na Filozofické fakultě Jagellonské univerzity v Krakově.

Poté, co zůstal Karol pouze se svým otcem, a navíc se i rozhodl studovat v Krakově, se tam oba přestěhovali. I při univerzitě se dál věnoval svým koníčkům, sportu a zejména divadlu.

Byl členem *Živého růžence*³ a *bratrstva Panny Marie*⁴.

---

³ Živý růženec – uskupení 20 věřících, kteří se denně, mimo jiné modlitby, modlí část růžencové modlitby. Každý člen má na den určenou svou část - desátek, aby se za den pomodlili celou touto modlitbou.

⁴ Bratrstvo Panny Marie – poutní bratrstvo, jejichž cílem je šířit víru a úctu k svaté Matce.

Během okupace za 2. světové války pracoval v kamenolomu jako odstřelovač, ale i jako obyčejný dělník. Byl členem ilegálního kulturního odboje. Rovněž pomáhal založit tajné ochotnické divadlo.

Už zde je velmi patrný jeho nikdy nekončící boj proti totalitním ideologiím, které bránily nejen Polsku ve svobodě, ale hlavně proti zlu celkově. Bojoval za mír a svobodu. Nejdříve jako člen divadelního souboru proti nacismu a potom jako papež proti komunismu.

Když během druhé světové války zemřel i jeho otec, rozhodoval se Karol Wojtyła jak bude dál žít. Bude se jeho život ubírat spíše duchovním směrem anebo tím divadelním? Žal ze smrti otce, k tomu přidané válečné hrůzy zřejmě napomohly tomuto rozhodování. Jak se Jan Pavel II. později nechal slyšet, došlo zde k jakémusi *Osvícení* a sám Wojtyła to považoval za Boží vůli (Weigel, 2000). Přihlásil se tedy do ilegálního semináře, který vedl krakovský arcibiskup. Tajně studoval filozofii s teologií. Současně pracoval v chemické továrně. Tato práce nebyla tak fyzicky náročná, jako ta v kamenolomu, a dokonce mu občas umožňovala si během směny číst. Jak sám později i dosvědčil, všechny tyto přečtené knihy mu ukázaly zcela nový náhled na kult Panny Marie. Ani jeho záliba v divadle ho nikdy tak úplně neopustila (O'Connor, 2005). Později občas mísil bohoslužby v kostele s prvky z divadla.

Po Varšavském povstání v roce 1944 se nacisté rozhodli, že by podobným událostem raději předešli, a proto v celém Krakově pozatýkali všechny schopné muže. Karol Wojtyła tomu unikl, neboť se skryl v biskupství, které se pomalu a jistě změnilo z centra ilegálního semináře na sídlo odboje, kde se mimo jiné i snažili pomáhat Židům. Tam zůstal až do konce války a spolu s dalšími seminaristy, knězi a dokonce arcibiskupem plnil denní modlitební plány.

Po tom, co bylo Polsko tak osvobozeno vojsky Rudé armády, byl Karol Wojtyła vysvěcen na kněze a poté odcestoval do Říma, aby tam svá studia dokončil. Po zdárném ukončení studia v Římě se vrátil do Polska, kde započal svou církevní kariéru jako kaplan v kostele Nanebevzetí Panny Marie. Celoživotní spjitost Jana Pavla II. s Pannou Marií je vskutku úžasná. Pracoval hodně s mládeží, čehož budeme svědky i za dob jeho pontifikátu. A podobně jako v mládí, i zde měl často používanou přezdívku. Říkalo se mu *Wujku*⁵. Získal svůj druhý doktorský titul a začal, jakožto docent, vyučovat na univerzitě v Lublinu. Byl neskutečně úspěšný a velice oblíbený. Míval naprosto plné učebny a studenti ho měli hodně rádi.

Byl přesvědčen, že všechny hrůzy, které s sebou totalitní režimy nesly, byly výsledkem špatného pochopení ideje a jedincem, který stál většinou v čele toho všeho (Jan Pavel II., 2005). O svobodě mluvil jako o křehké věci s ne příliš pevnými základy. Proto bychom jí měli tak opatrovat a bránit. Protože zlo ještě neřeklo své poslední slovo.

V 38 letech Wojtyłu sám papež, tehdy Pius XII., jmenoval biskupem. A tak se z něj stal nejmladší biskup v celých polských dějinách. Bez ohledů na svůj věk i důležitost úřadu se stále Karol oddával svým sportovním koníčkům z mládí, a sice rád lyžoval anebo na kajaku sjížděl řeky. Dokonce hrával s ministranty fotbal. Je pochopitelné, že to v řadách církve vyvolávalo jisté šoky, někdy až znepokojení. I když se jedná o vysoce postaveného člena církve, měl se vzdát věcí tak obyčejných a neškodných, které ho obohacují, a navíc činí šťastným.

---

⁵ z polského wujek - strýc

Mezi další jeho zájmy patřil např. zpěv. Zpíval veřejně i pro své věřící a jeho nejoblíbenější písničkou byla *Barka*⁶.

Byl přítomen na všech schůzích Druhého vatikánského koncilu⁷, což ho také dost proslavilo. Díky svému charakteru a svým názorům si získal velkou popularitu a oblibu. Později byl papežem Pavlem VI. jmenován arcibiskupem. Tentýž papež ho poté v jeho 47 letech jmenuje kardinálem. Jako kardinál se okamžitě a intenzivně zapojil do své práce např. hodně cestoval, hlavně do Ameriky a samozřejmě do Říma na všechna důležitá zasedání. Mezitím se Karol Wojtyła po smrti Pavla VI. účastnil konkláve⁸, na které byl vybrán Jan Pavel I. Bohužel mu ale, k překvapení všech, zdraví nedovolilo být v této funkci déle než pouhý měsíc. Volba nového papeže po smrti Jana Pavla I. vůbec nebyla lehkou věcí. Většina si přála, aby původ nového papeže zůstal opět v domácí Itálii, kde chtěli uklidnit situaci a národ, protože komunisté získávali více a více sympatií. Také po zkušenosti s předchozím papežem, jehož pontifikát bohužel trval pouhých 33 dní a byl ukončen jeho nečekaným skolem, se kardinálové shodli, že nový papež by měl být mladší a při pevném zdraví. Karol Wojtyła byl nominován vídeňským arcibiskupem Franzem Königem. Znali se už z dřívějška, když byl Franz König rozvíjet vztahy ve východním bloku. Po bližším seznámení nabyl dojmu, že Karol Wojtyła je přesně ten člověk, který by mohl církev opět vrátit na vrchol. Proto okamžitě začal hledat další hlasy, které by jeho návrh podpořily a našel je (Šebek, 2014). Osmé kolo volby na nového papeže rozhodlo. Poprvé v dobách církve stanul v jejím čele Slovan. Navíc Karol Wojtyła dal volbou svého jména jasně najevo, že chce pokračovat stejným směrem jako jeho předchůdce. V roce 1975 se z Karola Wojtyły stává 264. římský biskup, 1. neitalský papež za neuvěřitelných 455 let a 1. slovanský papež vůbec. Přijal jméno Jan Pavel II. To je onen zlomový okamžik, kdy se z Karola Wojtyły stal Jan Pavel II. To je to jméno, které bude provolávat celý svět a nebude člověka, který by o něm, aspoň jednou neslyšel.

Vatikán se už delší dobu řídil osnovami, kdy rozhodující vliv měl byrokratický aparát a papež musel podle nařízení konat. To ovšem nebyl případ Jana Pavla II., který se nikdy neřídil byrokracií, nýbrž evangelijním učením. Je tedy víc než pochopitelné, že se to ve Vatikánu setkalo s nelibostí (Weigel, 2000).

Jeho mírové práce započaly víceméně hned po jeho zvolení. Je až neskutečné, kolika mírových jednání se zúčastnil v roli chápajícího usmířovatele. Také měl zájem urovnat vztahy s pravoslavnou církví a byl vůbec prvním papežem, který navštívil pravoslavnou bohoslužbu.

V červnu roku 1979 přijíždí Jan Pavel II. do své domoviny. Tam promlouvá ke svým krajanům a celému Polsku. Komunistický režim, ať už v Polsku nebo jiných zemích, nebyl touto návštěvou nadšený a to oprávněně. Báli se papežova silného vlivu a také dopadů, které by to mohlo mít na celý socialistický blok. Jan Pavel II. promlouval o lidské svobodě a právech, nepřímou tím podněcoval polský lid k revoluci, která se skutečně udála. A to nejen v Polsku, ale také v dalších zemích střední Evropy, což vedlo k pádu komunismu. Pod náporem nově vlité energie do žil mnoha lidem, vzniklo později hnutí Solidarity, kterému několikrát Jan Pavel II. vyjádřil podporu.

V květnu 1981 byl na Svatopetrském náměstí spáchán pokus o atentát na Jana Pavla II. I když byl papež vážně zraněn, tento pokus o jeho odstranění přežil. Atentátník

---

⁶ text v příloze

⁷ 2. Vatikánský koncil – 1962 – 1965 bylo shromáždění více jak 2500 biskupů. Cílem bylo určit, kam se bude jejich zájem dále ubírat.

⁸ volba nového papeže

byl odsouzen na doživotí. V jeho cele ho Svatý Otec dokonce i navštívil a společně poté soukromě rozmlouvali. Ovšem v roce 2010 byl po 29 letech ve vězení atentáčník propuštěn.

Při svých zahraničních cestách v Portugalsku byl terčem dalšího atentátu, a to kupodivu španělským knězem. Ten totiž věřil tomu, že Jan Pavel II. spolupracuje s KGB⁹ a pokusil se ho ubodat.

Chtěl uklidnit vztah mezi katolickou církví a židovstvím a skutečně se mu to podařilo. Možná právě i proto, že židé tvořili poměrně početnou menšinu v jeho rodných Wadowicích a rovněž také v Krakově, kde strávil dlouhou dobu. Také se veřejně stavěl proti antisemitismu. Jako první papež navštívil římskou synagogu, pravidelně se stýkal s rabíny. Navštívil Izrael. Kromě židovství zlepšil vztahy i s luterány. Také se snažil navázat vztah s islámem. Jako první papež navštívil mešitu. Důkazem jeho nekončících snah o smír mezi jednotlivými vírami je i setkání všech náboženství z roku 1986 v Assisi, kde se všichni společně pomodlili za světový mír. Zcela nepochopitelně toto setkání vyvolalo vlnu kritiky Vatikánu, neboť křesťanství by nemělo podporovat jiné bohy. Jan Pavel II. byl ovšem silná osobnost a nezalekl se těchto staromódních názorů a v roce 2002 svolal další takové setkání. Mezinárodní situace už byla tak dost vyhrocená, zejména po útoku islamistů v září 2001 v USA¹⁰. Papež ale jasně promluvil, že bychom neměli islám odsoudit za činy jednotlivců, a navíc bychom neměli dělat z teroristických útoků náboženskou nenávist.

Od počátků svých církevních úřadů se soustředil na práci s mládeží, protože si uvědomoval, že právě nová generace by měla přijmout pod vlivem církve jeho myšlenky. O pár let později, již jako papež, se mládeži věnoval o to více. Dokonce s nimi jezdil na výlety do hor, což bylo jednou z jeho dalších zálib. Rád chodil po horách, zvláště pak po Tatrách. Také byl několikrát viděn, jak s mladými lidmi tancuje. Pro obyčejného člověka je to něco běžného, ale právě těmito prostými gesty se papež Jan Pavel II. nezapomenutelně vryl do podvědomí nás všech. Nehledal nové věřící pouze v řadách mladých, nýbrž působil na všechny skupiny – ať už kulturní anebo sociální. Jeho oblíbenost v řadách mládeže však byla opravdu mimořádná. Žádný jiný papež nezažil takovou podporu od mladší generace. Možná to bylo právě proto, že se Jan Pavel II. snažil v mladých znovu probudit lásku k víře a duchovnu. A možná právě to dalo zřejmě vzniknout populárním Světovým dnům mládeže.

Byl hluboce zbožným člověkem, po každé události se obracel k dlouhým modlitbám a děkování Bohu. Věřil, že víra, která vychází z jeho srdce a nitra, je tak čistá, že si nikdy nepřipouštěl o něčem pochybovat. Byl totiž přesvědčen, že jediná možná pravda a láska je ke křesťanství. Možná proto to v jeho roli vypadalo tak jednoduše obhajovat všechny své pravdy a skutky, všechna svá vyjádření. Protože věřil tomu, že tak je to prostě správně a pro pochyby už není prostor. Byl si tím jistý. Byl si jistý tím, že Bůh ho tím pověřil a obohatil (Weigel, 2000).

Je všeobecně známé, že byl odpůrcem potratů, rozvodů, eutanazie, homosexuality apod. Některá témata z tohoto výčtu sepsal například ve své encyklice *Evangelium Vitae*. Z pohledu dnešního chápání svobody jedince se jeho názory jeví jako zastaralé, dokonce až středověké, byť se tolik zasazoval o svobodu jiných států. Vyjadřoval se například k interrupcím, jejichž byl striktní odpůrce.

---

⁹ Sovětská tajná služba

¹⁰ Teroristický útok na Světové obchodní centrum v NY vedený islamisty.

Také vznikalo mnoho nových hnutí, která byla papežem přijata a prohlášena za *prozřetelný dar Ducha svatého pro církev naší doby*.

Hraniční rok, rok mezi dvěma tisíciletími. Velké a očekávané jubileum roku 2000, na kterém Jan Pavel II. vystoupil s omluvou a požádal o odpuštění za všechny prohřešky a zločiny, kterých se kdy křesťané dopustili. Měli bychom si uvědomit, že není mnoho lidí, kteří se umí omlouvat za své chyby, o to méně je jedinců, kteří se omluví za chyby někoho jiného.

Jan Pavel II. byl znám také tím, že po církvi vyžadoval dodržování disciplíny a řádu, všech křesťanských pravd. Díky tomu se také dostal do křížku hned s několika teologickými uskupeními, jako například se sociálními i liberálními křesťany. Rovněž pak také s ultrakonzervativci, a i s jezuitským řádem. Také se stalo, že byl papež dokonce nucen někoho exkomunikovat.

Největší problém církve pod vládou Jana Pavla II., a dost pravděpodobně největší problém církve vůbec, přišel, když pomalu začaly na povrch vyplouvat kauzy ohledně zneužívání seminaristů a ministrantů a když se v počítačích několika biskupů našla dětská pornografie. Tyto počiny papež označil za *hřích a zločin*, rovněž také podotkl, *že pro takové lidi, co ničí mláďa, není mezi kněžími místo*.

Není tajemstvím, že Jan Pavel II. trpěl Parkinsonovou chorobou, která ho bohužel více a více začala ke konci jeho života omezovat. Ač mu každodenní život bolestivě ztěžovala, nerezignoval. Musel bohužel přestat s řadou svých oblíbených činností, jako bylo například i cestování. Roku 2004 ve Francii uskutečnil svou poslední zahraniční cestu. Poté sice ještě cestoval, ale už pouze po Itálii.

Předposlední den v březnu v roce 2005 se papež Jan Pavel II. naposled ukázal svým věřícím na veřejnosti. Navzdory své těžké nemoci, se kterou tak statečně bojoval, už nebyl schopen mluvit, proto svým příznivcům pouze žehnal. Vědomí toho, že nebyl schopen promluvit, ale přesto se svým věřícím ukázal a požehnal jim, nám rozhodně ukazuje, jak moc si vážil každého Kristova následovníka a také to, že byl odhodlaný bojovat až do samého konce.

Pouhé tři dny na to, chvíli po půl desáté večer, Jan Pavel II. zemřel. Jeho skon vypustil vlnu smutku, která se valila po celém světě. Ve všech zemích se lidé okamžitě odebrali na bohoslužby. Nejdéle se s ním samozřejmě loučili lidé v Polsku a na Svatopetrském náměstí.

Necelý týden po jeho odchodu se konal pohřeb. Na tento smuteční obřad bylo pozváno více než dva a půl tisíce oficiálních hostů z mnoha zemí. Rovněž se na něj sjely čtyři miliony věřících a zaplnili tak náměstí před papežským sídlem. Obřad vedl kardinál Ratzinger, který se později stal novým papežem Benediktem XVI.

V květnu roku 2011 byl Jan Pavel II. blahoslaven a 27. 4. 2014 byl současným papežem Františkem kanonizován. Tohoto svatořečení se zúčastnil i nástupce Jana Pavla II., dnes již bývalý papež Benedikt XVI. Sám Jan Pavel II. blahořečil 1338 osob a dalších 483 jich svatořečil. Zajímavostí je, že obě tato čísla předčí součet kanonizací a beatifikací všech jeho předchůdců dohromady. Mezi jinými svatořečil a blahořečil i velké osobnosti jako například Matku Terezu anebo osoby, které měly spojitost s českou zemí, jako například svatou Anežku Českou (12. 11. 1989) nebo Jana Sarkandra či Zdislavu z Lemberka aj. (Królak, 2010)

2. AKTUÁLNĚ PROBÁDANÉ MOMENTY ŽIVOTA JANA PAVLA II.

Je zřejmé, že už za jeho života se o něm lidé snažili dozvědět co nejvíce. Někteří jen z čistého zájmu a oddanosti, jiní, bohužel, ze závisti a s cílem ho poškodit. Tato žízeň po informacích se nepochybně po jeho smrti ještě navýšila, a díky tomu vyšlo v průběhu let o Janu Pavlu II. bezpočet knih, dokumentů, filmů aj.

O Svatém otci Janu Pavlu II. toho bylo napsáno opravdu mnoho. Navíc i jeho tvorba je velice obsáhlá. Sama knihovna Papežské univerzity v Krakově, která mimo jiné nese i jméno Jana Pavla II., vlastní mnoho knih o Karolu Wojtyłowi.

Samozřejmě, většina knih je životopisných. Je skvělé nahlížet na jeho osobnost touto formou z úhlů pohledu mnoha autorů, ať už z pohledu kněze, Poláka či spisovatele cizí národnosti. Knihy můžeme rozdělit na ty, které se zajímají o jeho dětství, etapy jeho života, než se z něj stal Jan Pavel II. nebo naopak ty, které pojednávají o jeho pontifikátu. Jsou knihy, které popisují jeho cestu ke svátosti a jeho největší činy, ale na druhou stranu i dokumenty, které se ho snaží ukázat z lidské stránky, jako obyčejného člověka, který rád zpíval a tančil, chodil na túry do hor anebo sjížděl řeky.

Rovněž se ale spisovatelé zaměřují i na detailnější okamžiky jeho života. Důkazem nám může být kniha s názvem *Ženy a Karol Wojtyła* nebo detailní prozkoumávání jeho korespondence s Annou-Teresou Tymienieckou.

Pročítala jsem i knihu s názvem *Prezident, papež a premiérka*, která určitým způsobem spojuje osudy dvou vysoce postavených politiků a nejvyšší hlavu církve. I když je spojuje poněkud ponurým způsobem, a sice atentáty, které byly na tyto představitele spáchány, domnívám se, že i tento úhel pohledu je velice důležitý, neboť i toto k té všeobecné popularitě bohužel patří.

Dále se potom lidé soustředí i na knihy o papežových oblíbených modlitbách či jeho zahraničních cestách. Hodně prostoru je věnováno i jeho oblíbenému kontaktu s mládeží a s tím spojené Světové dny mládeže.

3. JEHO LITERÁRNÍ ODKAZ

O Janu Pavlovi II. je známo, že nezhálel ani po stránce tvůrčí, jeho literární činnost byla velmi pestrá, a to ať už ta papežská anebo ta, která pochází z dob, kdy byl pouze Karolem Wojtyłą.

Známé jsou jeho básně, které vycházely zejména pod jedním z třech jeho pseudonymů, a sice pod jménem Andrzej Jawień nebo Stanisław Andrzej Gruda anebo pouze A.J. Pod jménem Karol Wojtyła vyšla například básnická sbírka *Břehy duše* nebo *Prameny a ruce* anebo poema *Kamenolom*. Dále pak napsal knihu – *O etice manželského života* a později *Láska a odpovědnost*, což je dílem filozofickým. Do divadelních děl se například řadí *Před zlatníkovým krámkem*, které se zabývá manželstvím.

Jako papež vydal nezvykle velké množství encyklik¹². *Centesimus annus* je jednou ze čtrnácti papežských encyklik, tato konkrétní je vydaná ke stému výročí encykliky *Rerum Novarum*. Mezi další významné encykliky patří například *Evangelium Vitae*, *Redemptor Hominis*, *Laborem exercens*, *Fides et ratio* nebo *Ecclesia de Eucharistia*.

Evangelium Vitae popisuje postoj církve k důstojnosti a ochraně života člověka.

Ecclesia de Eucharistia se zabývá eucharistií¹⁴ a vztahu církve k ní.

Fides et ratio je encyklika zvláště pro biskupy o vztahu víry a rozumu.

Laborem exercens v této encyklice se Jan Pavel II. zabývá lidskou prací a staví se proti věcem, které jí ubírají její důstojný charakter.

Redemptor Hominis je vůbec první encyklikou Jana Pavla II. v jeho papežském úřadě. Zabývá se lidským strachem a spásou člověka.

Knihy s velmi zajímavým názvem *Mám vás velmi rád* se týká návštěvy v České republice.

Knihy s titulem *Nebojme se pravdy* pojednává o proviněních církve a lidských vadách.

O mezilidských vztazích psal například v knize *Píseň o třpytu vody*.

Mezi ty novější tituly můžeme zařadit *Paměť a Identitu*, která skrývá plno rad pro novodobý život.

V této práci představím detailněji pouze dvě jeho díla a sice *Růženec Panny Marie* a *Paměť a Identita*. Jan Pavel II. toho napsal opravdu mnoho. I v tomto souhrnu jeho děl se zmiňuji hlavně o těch nejzásadnějších, nebo o těch, kterých se alespoň okrajově týká má práce.

(<https://culture.pl>, <https://www.databazeknih.cz>)

---

¹² Encyklika – je papežský list, dříve adresovaný biskupům, dnes všem věřícím.

¹⁴ Eucharistie – z (řec. díkuvzdání) je jedna ze základních součástí křesťanského kultu. Připomíná se při ní Poslední večeře Ježíše Krista. Křesťané věří, že chléb a víno mají po proměnění podstatu Těla a Krve Kristovy, které potom přijímají (zůstává však vzhled chleba a vína). (<https://cs.wikipedia.org/wiki/Eucharistie>)

4. SVĚTOVÉ DNY MLÁDEŽE

Světové dny mládeže se konají po celém světě a jedná se o setkání papeže s mládeží. Vznik těchto dnů se samozřejmě nezrodil v hlavě nikomu jinému než Janu Pavlu II., který si velmi uvědomoval důležitost toho, aby se mladí, v této přetechnizované době, zase začali zajímat o duchovní stránky života. Tato myšlenka vznikla pravděpodobně při jedné z návštěv oázy¹⁵. Na setkání mládeže Jan Pavel II. několikrát zval věřící i nevěřící. Proto jsem považovala za důležité, se o této události, alespoň okrajově zmínit. Názorně nám to totiž poukazuje na fakt, že po Janu Pavlu II. nezůstal pouze jeho literární odkaz, ale i tento v podobě každoročního setkání mládeže s nejvyšším představitelem církve. Jan Pavel II. nezhálel a nenechal tuto velkolepou myšlenku pouze ve stádiu návrhu, ale začal okamžitě jednat. V roce 1984 poprvé pozvala jeho Svátost mladé lidi do Říma, ale oficiálním prvním Světovým dnem mládeže se považuje až shromáždění z roku 1986. Od té doby se tato událost slaví každým rokem, ovšem setkání s papežem se koná jednou za dva až tři roky.

Tato radostná událost se postupně stala tradicí a nyní v ní pokračují i další papežové.

V roce 2019 se setkání konalo v Panamě a za tři roky by mělo být touto organizací poctěno Portugalsko. (<https://sdm.signalny.cz>, <https://www.cirkev.cz>)

---

¹⁵ Oáza – zkratka pro Hnutí Světlo-Život, hnutí na obnovu církve na základě myšlenek II. Vatikánského koncilu. Jeho cílem je posilovat víru v rámci týdenních setkání a duchovních obnov.

5. VZTAH JANA PAVLA II. K ČESKOSLOVENSKU, POZDĚJI ČESKÉ REPUBLICE

Kardinál a pražský arcibiskup František Tomášek (1899-1992) svatého Otce Jana Pavla II. velmi podporoval od prvopočátků své funkce. Přesto, že se kardinál Tomášek velice snažil, návštěva papeže nebyla v Československu povolena. Podařilo se ovšem alespoň přijmout papežského sekretáře Casaroliho. Neustále však usiloval o to, aby Československo pozvalo nejvyššího představitele katolické církve na oficiální návštěvu, aby i naši věřící mohli papeži poděkovat a setkat se s ním. Snad i díky tomu byl kardinál Tomášek přijat k papeži hned mezi prvními. Aktivně se účastnil příprav na příjezd papeže do Československa, a i když už poté nebyl ve své funkci, Jana Pavla II. po naší zemi doprovázel.

Papež se zúčastnil Velehradské poutě k 1100. výročí úmrtí Metoděje dne 7. července 1985. Této události a papežovy návštěvy chtěli zneužít komunisté pro svou propagandu, aby poukázali na to, jak tolerantní je současný režim v ČSSR. Papežská svátost jejich jednání prohlédla a s jejich záměrem rozhodně nesouhlasila. Proto jejich politické shromáždění před poutí do Velehradu nemohlo dopadnout ani jinak než kritikou, odporem a nesouhlasem věřících. Naopak kardinál Tomášek sklídl mohutný aplaus a úspěch, a to dokonce i od papežského vyslance Casaroliho. Na něj to udělalo takový dojem, že potom svatému Otcovi předferoval o Československu jako o zemi, která je nezlomná svou vírou.

Svatořečení svatě Anežky České brali komunisté jako provokaci z papežovy strany, neboť tušili, že to lid posune o kousek blíže k Vatikánu a kousek dál od nich.

Jan Pavel II. navštívil jednou Československo a dvakrát Českou republiku.

V dubnu 1990 přijal pozvání na dvoudenní návštěvu od prezidenta Václava Havla. Tenkrát se setkání konalo na Letenských pláních. Bylo to pompézní symbolizování porážky komunistického režimu, neboť před pouhými pár měsíci zde manifestovali lidé proti této totalitní ideologii a nyní k nim zde promlouval papež, symbol pádu komunismu ve východní Evropě. Celá návštěva se linula od Prahy přes Velehrad až do Bratislavy. V Praze Jan Pavel II. ocenil význam Mistra Jana Husa a vyzval ke studiu jeho života a díla.

V květnu 1995 navštívil svatý Otec Prahu a Olomouc. Na olomouckém letišti poté svatořečil Jana Sarkandra a Zdislavu z Lemberku. Zatímco svatořečení Zdislavy bylo veřejnosti přijato velmi kladně a lidé to oslavovali, svatořečení Sarkandra bylo mnohými odmítáno, jelikož se dodnes vedou plamenné diskuse o jeho životě, jestli náhodou nebyl Sarkander spíše zrádcem.¹⁶

Duben 1997 bylo datum papežovy třetí a poslední návštěvy Česka. Navštívil Prahu a Hradec Králové, kde si připomněl úmrtí svatého Vojtěcha.

V prosinci roku 1999 vznikly nové interpretace Husovy osobnosti, dokonce v papežském sídle v Římě. Na půdě papežské Lateránské univerzity se poté Jan Pavel II. vyjádřil, že hluboce lituje Husovy kruté smrti. (Šebek, 2014)

---

¹⁶ Chtěl zabránit drancování svého města cizími vojsky, proto jim vyšel naproti a po cestě si zpíval náboženské písně. Když ho vojáci spatřili, poklonili se svatému muži a odjeli. Také byl podezříván z podpory císaře Ferdinanda proti českým a moravským stavům.

6. RŮŽENEC PANNY MARIE

Růženec Panny Marie je jedním z apoštolských listů, které napsal Jan Pavel II. Hned na začátku této knihy se dozvídáme, že oním růžencem je myšlena modlitba, kterou doprovází onen známý koráلكový náhrdelník.

Růžencová modlitba je založena na principu opakování, hlavně se tedy jedná o opakování *Zdravas Maria*. Jak už jméno samo o sobě napovídá, modlitba je tedy mířena k Matce Boží Panně Marii. Jan Pavel II. se ale domnívá, že je stejně tak jako Marii, určena i Kristovi, jelikož po modlitbě Růžencové panně následuje modlitba ke Kristovi. Samozřejmě, že se zde neopakuje jen *Zdravas Maria*, ale například i *Otče náš* nebo *Sláva otci*, což nás odkazuje k Bohu. Proč se to všechno ale tolikrát opakuje? Rozhodně to ovšem neznamená, že se jedná o jakýsi pokus si to co nejlépe zapamatovat, nýbrž čím vícekrát to opakujeme, tím více se dostáváme do důvěrnějších promluv k Bohu. Odříkávání *Otče náš*, je také velice zásadním prvkem této modlitby. Nejen, že nás to odkazuje přímo k Bohu, který je počátkem a centrem všeho, ale důležitost tohoto opakování spočívá hlavně v tom, že nás Kristus tímto sdělením staví na svou úroveň, jako sobě rovné, jako své bratry. Seznamujeme se zde s myšlenkou, že Spasitel nás považuje za své bratry a nás všechny za děti a plody Boží lásky.

Svatý Otec se snažil vylepšovat metody chápání těchto textů tak, aby to více a více věřících pochopilo, jak by svatému slovu měli správně porozumět. Snažil se jim ukázat svůj pohled na modlitbu a také jim vysvětlovat ona těžší místa tohoto textu. Vysvětlil křesťanům, že hlavním cílem této modlitby je meditace. Meditace, jak je všeobecně známo, se hojně nachází v mnoha jiných náboženstvích. Před tímto Svátým Otcem také varoval. Varoval, že se lidé často nechají zlákat jinou vírou, protože nemají dostatečné zkušenosti a znalosti o meditaci s růžencovou anebo jinou modlitbou meditačního rázu, a proto jim přirozeně přijde daleko jednodušší prostě změnit celé náboženství než svou píli pochopit, jak správně medítovat s růžencem. Meditace jde samozřejmě ruku v ruce s mlčením a celkovým tichem, což je jakýsi základ a podmínka pro správné odříkání této modlitby. A absolutní ticho v dnešní hlučné době nalezneme právě v kostele.

Také se ostře ohradil proti tomu, že by se růženec, jakožto předmět sám o sobě, měl považovat pouze za jakýsi amulet nebo obyčejný symbol. Růženec má totiž daleko hlubší význam, než si většina lidí vůbec myslí. Jan Pavel II. zde popisuje, jak nás rozjímání s růžencem uvádí do jakéhosi stavu propojení s Marií a Ježíšem. Nebránil se ale tomu, že je růženec ideálním předmětem pro počítání oněch *Zdravasů*. Také použil slova blahoslaveného Bartola Longa a jeho popsání růžence jako řetězu, jež nás propojuje s Bohem. Nemyslel tím ovšem řetěz v klasickém slova smyslu, jak si ho možná většina z nás představí. Sám ho popsal jako řetěz, který nám má pomáhat v dobách nouze a spasí nás (Jan Pavel II., 2002). Proto je také Marie často popisována jako Matka Spásy.

Jakou roli ale sehrála Matka Spásy v životě jednoho z nejvýznamnějších členů církve vůbec? Jan Pavel II. jí mnohokrát spojoval s otázkami věnovanými touze po míru, ale hlavně s rodinnou tematikou. V mírových poselstvích se snažil navýšit v lidech naději, neboť i on sám si uvědomoval, že situace na obzoru nového tisíciletí není ideální a naděje v lidech skomírá čím dál více. Denně se hovoří o nutnosti a potřebě docílit míru, ale přitom se v podstatě za každým rohem válčí. Snažil se tedy poukázat na modlitby, že právě v nich můžeme hledat pomoc od Svaté Trojice, jelikož mír hraje nezastupitelnou roli v životech nás všech. Sám prohlásil, že bojovat o mír má

cenu, a že pokud nemáme sílu potřebnou k tomu, abychom ho ubránili sami, máme se řídit Kristovou radou a pořád prosit a nikdy nepřestávat, protože tím získáme onu potřebnou sílu právě od Boha. Proto se Svatý Otec tak snažil o sblížení náboženství s lidmi, protože právě v této cestě viděl šanci, jak dosáhnout míru a ukončit války.

V myšlenkách růžence samozřejmě najdeme, kromě pochopení a objasnění, i cenné útěchy pro život. Jako jsou například již zmíněné části týkající se proseb o mír, což je jeden z důvodů, proč je tato modlitba tak oblíbená u papežů. Jelikož cílem Nejvyšších biskupů je právě onen křehký mír, který jak se zdá v dnešním světě již bohužel není prioritou. Idea míru by ale neměla být prioritní jen u papežů, ale u všech obyvatel planety Země do posledního. Je zapomínáno na něco tak zásadního, jako je předpoklad pro pokračování života na Zemi.

V rámci rodinných záležitostí, byl to právě sám Jan Pavel II., který tuto modlitbu velmi doporučoval rodinám. Věřil totiž, že společné modlení utuží rodinné pouto a Bůh sám jim dopomůže k obnově toho, co bylo zničeno. K nápravě rodinných problémů, které byly podle Nejvyššího kněze způsobeny nedostatkem komunikace a společně stráveného času. Také zde poukazoval na to, že když už se rodina výjimečně sejde, je to u televize. Radil proto nahradit sledování televize modlením nebo rozhovorem v rodinném kruhu. Rodina se tak uzdraví, neboť Ježíš tam bude s nimi (Jan Pavel II., 2002).

Vztah svaté Matky a jejího syna budiž nám vzorem rodinné lásky. V novodobém světě, kdy rodina už nehraje základní roli ani stavební kámen, čím dál více je odsouvána do pozadí kvůli honbám za kariérou, majetkem, penězi či dokonalým čímkoliv je právě podpora, kterou lze najít v těchto slovech více než žádaná, ba dokonce je nutná.

V dnešní době rodiče svým dětem nevěnují dostatek času, neobětují se jim tak moc, jak by měli. Dítě a jeho výchova by měla být prioritní. A právě tohle je jednou z možností pochopení Růžence. Panna Marie Kristu skutečně všechno obětovala, věnovala se mu maximálně, učila ho na svět nahlížet jako na překrásné místo, plné lásky a víry. Proto se domnívám, že kdyby se rodiče svým dětem věnovali více a ukázali jim svět z té nejlepší stránky, kterou může nabídnout, vyhnuli bychom se nárůstu násilí u mladistvých. Mladá generace by nemusela být nutně tak agresivní a pravděpodobně bychom se mohli dočkat i větší úcty k rodičům a starcům, kdyby se dětem věnovalo více prostoru a lásky.

Růženec je modlitba o mateřství, která by podle Jana Pavla II., nás měla donutit se trochu více zamyslet nad hodnotami rodiny.

Jak je už všeobecně známo, Jan Pavel II. měl krásný a úctyhodný vztah k mládeži a tuto modlitbu jim často připomínal a doporučoval. Růženec popisuje a vyjadřuje cestu Krista od narození přes ukřižování až ke vzkříšení a nanebevzetí. Celá tato cesta je doprovázena velkými činy a slávou. Díky narůstajícímu vlivu technologií v životech nás všech už bohužel rodiče nemají nad svými dětmi takový dohled, jak tomu bylo kdysi. Proto pak rodiče zažívají obrovský šok, když zjistí, že jejich dítě má problémy ve škole nebo dokonce s drogami či násilím apod. Proto je nejlepším možným řešením navrhovaným přímo samotným papežem, modlit se s dětmi. V době, kdy mladí pociťují beznaděj a hledají smysl svého života není nic cennějšího než duchovní pomoc, které se jim dostane díky modlení. Jan Pavel II. dobře věděl, o čem mluví, jelikož meditační charakter růžencové modlitby může být zásadní. V momentě, kdy jsou teenageři ztraceni sami v sobě jim chvíle ticha, věnovaná soukromým myšlenkám, může zodpovědět potřebné ba dokonce zásadní otázky.

Modlitba růžence je jakési zestručnění a výtah z evangelia. O Marii se v evangeliích moc nemluví, je tam spíše v pozadí a vyskytuje se hlavně na Kristových kázáních. Většinou má Marie svou roli jakožto Kristova nejbližší opora.

Jan Pavel tu připomíná i své předchůdce z řad papežů, kteří tuto modlitbu vyzdvihovali, jelikož byla oblíbená nejen u něj. Sám Jan Pavel II. o této modlitbě často hovořil, a dokonce o ní prohlásil, že se jedná o jeho zamilovanou modlitbu. Sám jí poté i používal při svých bohoslužbách. Řekl, že růženec s ním byl vždy, v dobrém i zlém, v radosti i starostech, vždy ho měl při sobě jako podporu a jakýsi vodič, který ho spojil s Kristem.

Růženec je sice modlitbou jednoduššího rázu, ale každého zasáhne svou hloubkou a silou svého sdělení. Kdy je ale ideální doba, se vlastně této modlitbě věnovat? Dozvídáme se zde, že modlení je rozděleno. Každý den má svůj program, co se v ten den modlit nejlépe. Sobota je tradičně dnem mariánského kultu. Je tedy ideální pro růžencovou modlitbu. Nicméně je i možnost si rozsáhlou růžencovou modlitbu rozdělit a každý den se modlit jednu její část. Na pondělí a sobotu pak připadají radostná tajemství, na úterý a pátek bolestná, středu a neděli slavná a na čtvrtek zůstávají tajemství světa.

Od desátého měsíce roku 2002 do následujícího října se mluvilo o roku růžence. Jan Pavel II. mu věnoval zvláštní místo, vyloženě na výsluní a požádal i ostatní, aby se v tomto roce této modlitbě obzvláště věnovali. Také se na tuto modlitbu soustředil právě proto, že na úsvitu nového tisíciletí, kdy lidé hledali něco více, čemu by věřili, neboť víra v Boha jím přišla příliš obyčejná až triviální, obraceli svá pátrání na jiná náboženství či spirituální cesty. Jan Pavel II. byl, jakožto křesťanský konzervativce toho názoru, že křesťanství by mělo zůstat čistě modlitebním uměním, neposkvřeným ani zasaženým čímkoliv jiným. Pouze ve své nejčistší podobě. Je opravdu obdivuhodné, že v momentě, kdy obyčejným věřícím přišlo křesťanství obyčejné a začali se od něj odvracet a hledat náboženství exotičtější a lákavější, se ten Nejvyšší z řad církve postavil na jeho obhajobu. Možná to bylo papežovou konzervativností anebo pouze obyčejným přesvědčením a čirou vírou v to, co křesťanství hlásá. Jelikož on sám byl přesvědčen o pravdivosti všech svých slov, nemusel o nich pochybovat. A díky pochopení modlitebních textů nemusel ani hledat jiné alternativy, jednodušší a kratší.

Rovněž chtěl Jan Pavel II. lidem, v tomto apoštolském listě, přiblížit své vnímání Krista v přítomnosti jeho matky. Dle jeho názoru, studovat růženec a plně se poddat jeho myšlenkám, nechat se jimi tak říkajíc vést, znamená promlouvat s Pannou Marií o Kristovi.

Správné pochopení této modlitby je stavební kamenem modliteb vůbec, jelikož pokud si najdeme svou cestu k svaté Matce, pochopíme potom mnohem lépe i samotného Krista. Rovněž nám vztah matky se synem ukáže Ježíše i z té obyčejné lidské stránky. A myslím, že to je jedna z věcí, která by měla být připomínána. Že Spasitel nebyl jen onou osobou v záři Božích paprsků, nýbrž i obyčejným člověkem. Pak možná nebude pro ostatní tak obtížné pochopit řadu věcí, podíváme-li se na ně z hlediska úplně obyčejného.

Růženec je mnohokrát brán jako cesta v boží režii, a tudíž modlitba o růženci budiž nám jakýmsi manuálem, jak touto cestou bezpečně projít. Nad čím se zamyslet, čemu se věnovat a co se snažit vylepšit.

Rovněž nám Jan Pavel II. odkrývá, že když se budeme dívat na Ježíšovu tvář, primární pohled nestačí – musíme odkrýt všechna jeho tajemství, která se k němu váží,

abychom ho náležitě pochopili. Pokusit se porozumět obyčejné lidské bytosti je velice těžké a snaha o pochopení člověka tak náročného a komplikovaného jakým byl sám Spasitel tedy vyžaduje plnou pozornost a pečlivé zkoumání všech dostupných textů. Musíme se snažit postupně odkrývat všechny jeho tajemství, čím dál více nahlížet pod roušku jeho osobnosti, aby se nám v cíli zjevila ta svatá záře, která jej obklopuje.

Také se nám, čtenářům a věřícím, snaží Jan Pavel II. přiblížit kromě Krista a jeho tajemství i svatou Matku – Marii. Popisuje nám, jak z Krista nikdy nespustila svůj zrak, jak nikdy nezapomněla jedinou věc, kterou udělal, jak ho plně podporovala, ostatní nabádala, aby v něj věřili, a když někdo stále nevěřil, byla to právě ona, první před všemi apoštoly, kdo k lidem promlouval a obhajoval pravdivost všech těch zázraků svého Syna. Nebránila se otázkám a dotazům všech těch, kteří byli na vážkách, zda je vůbec něco takového možné. Svorně a s přívětivou tváří na všechno vždy odpověděla. Stála si za pravdivostí slov svého a Božího Syna a také byla první věřící, když věrně následovala počátky Ježíšovi poutě a jeho zázraků (Jan Pavel II., 2002).

Víra, podpora, rodičovský dohled a bezmezná láska. Tyto věci jsou přednostmi matky Božího Syna.

Při modlitbě bychom neměli jen odříkávat nazpaměť naučené věty. Měli bychom v rukou svírat růženec a o každé větě přemýšlet. Podle Nejvyššího biskupa se nám právě růžencovým prostřednictvím snaží Panna Marie přiblížit, aby nám co nejlépe mohla svého syna popsat. V této modlitbě nám odkrývá své srdce a vzpomíná na momenty, které nám ho přiblíží ze strany jeho matky.

Protože když se nad tím zamyslíme, tak křesťanství je celé o vzpomínkách. O vzpomínkách na Spasitele, o vzpomínkách na jeho činy a jeho apoštoly, na to, co se řeklo či napsalo nebo událo. Mohli bychom říci, že toto všechno se potom sepsalo a vznikla z toho část Bible – Nový zákon, ze které se čerpá po mnohá staletí, a ještě dlouho bude.

V Bibli je mnoho poučení, rad pro každodenní život. Jsou to věci, které mohou být velice staré, ale lze je aplikovat na dnešní dobu stejně tak jako v dobách středověku anebo spíše s nepatrnými úpravami. Jsou to věci všeobecně známe, ale lidé si je většinou ani sami neuvědomují, proto je potřeba si je prostřednictvím Bible neustále připomínat.

Ježíš sám byl učitelem, od kterého bychom se všichni měli učit, navíc, když tu možnost pořád ještě máme. Podle Jana Pavla II. bychom se ale neměli učit jen jeho filozofii, ale měli bychom se učit Ježíše celého. A zde, v onom momentě, kdy nám papež sám radí studovat taktéž osobu samotného Spasitele, přichází do popředí Marie, jeho matka. Bezpochyby je Kristus osobností nebývale komplikovanou a pro obyčejného smrtelníka i ne zcela probádanou. Proto je pomoc, která se skrývá v růžencové modlitbě Panny Marie, nedocenitelná. Nabízí se nám jedinečný pohled na Krista. Dle Jana Pavla II. a zcela určitě i dalších, na světě nikdy neexistovala jiná lidská bytost, která by ho znala lépe, a důvěrněji než jeho matka. Také bychom se podle Svatého Otce měli snažit co nejvíce Kristu podobat. Tím se z něj stává člověk, který je v centru všeho dění, Slunce, ke kterému se všichni obracejí. Myslím, že Jan Pavel II. chtěl, abychom se co nejvíce podobali Kristu z toho důvodu, aby byl svět lepší. Člověk s jeho myšlením a pokorou, který věří v čistou sílu lásky a víry je vzorem, díky kterému by ze světa mohlo zcela vymizet zbytečné násilí. Možná právě tohle byla papežská vize, neboť on sám byl přesvědčen, stejně tak jako Spasitel, že jediná a zároveň nejčistší forma pravdy a lásky, je láska k Bohu, a právě to nás učí křesťanství. Názor, jež sdílí dva muži neskutečnou řádku let od sebe, nám znovu poukazuje, jak úžasná a

nezničitelná byla víra Jana Pavla II. v učení Krista. Právem se mu říkalo „Kristův následovník“.

Pohled Jana Pavla na růžencovou modlitbu a postupná odkrývání Kristových tajemství je takový přátelský, představuje nám Krista jako přítele, který se s námi snaží najít společnou řeč.

Jan Pavel II. vyslovil myšlenku, že bychom se měli Kristu podobat co nejvíc to jde. Ale kdo je mu nejvíce podobný ze všech? Jeho matka, Svatá Panna Marie. V ní se nejvíc zrcadlil jeho obraz.

Dozvídáme se tu např. i to, že sv. Ludvík Maria Grignion z Montfortu, řekl a Jan Pavel II. s ním plně souhlasil, že bychom měli mít všichni k Marii dokonalou úctu (Jan Pavel II., 2002).

Marie i nyní zůstává prostředníkem mezi námi a Ježíšem. Dříve vyslechla obyčejné lidi, jejich útrapy a starosti a pak je řekla svému synovi, který šel a konal zázraky. Dnes díky růžencové modlitbě vyslyší naše starosti a problémy a předá je Kristovi.

Papež Jan Pavel II. detailně řeší Kristovo jednání až po jeho smrti. Životu od křtu po bolestivou smrt se nevěnuje zase tolik prostoru, kolik bychom si představovali, a proto o tomto obyčejném životě Spasitele chceme vědět o trochu více.

List se dělí na pár kapitol, nejvíce zajímavá, je pojmenována *Tajemství Krista*. Ta se pak dále dělí na tajemství Radostná, Tajemství světla, Bolestná tajemství a Slavná tajemství.

6.1. RADOSTNÁ TAJEMSTVÍ

Radostná tajemství jsou o zázraku. A sice o zázraku vtělení, když Bůh sestoupil z nebes, sklonil se a vybral si Marii, aby byla matkou jeho syna. Syna, který bude později plně oddán věcem svého Otce. Zde tedy bude role Marie největší ba dokonce zásadní. Ježíšovo narození je největší událostí všech dob, takovou, která prostě nemá obdoby. Událost, která se slaví dodnes.

6.2. TAJEMSTVÍ SVĚTLA

Jan Pavel II. nás v růžencové modlitbě také sblíží s Kristovým životem. Je to právě ten život, na jehož detailnější probádání sám papež poukazoval. Kristův osobní a pozemský život. Také tu nejvyšší kněz ustanovil pět tajemství světla, což je podle něj, pět nejvýznamnějších momentů v Spasitelově lidském životě. Zde je opět velice viditelná a důležitá osoba jeho matky, Panny Marie, která jak se zde ukazuje, mu nebyla pouze matkou, nýbrž i nejpevnější oporou.

6.3. BOLESTNÁ TAJEMSTVÍ

V těchto tajemstvích se dozvídáme o jednom z nejslavnějších momentů dějin. A to o Kristovu zmrtvýchvstání. Je zde věnováno hodně prostoru přímo samotné křížové cestě a momentu umučení, oproti tajemstvím radostným nebo světla.

Podle Jana Pavla II. je zásadním momentem právě ono ukřižování, které je „vrcholem zjevení lásky, a že právě zde je zdroj naší spásy“¹⁷. Také nám tu připomíná důležitost svátků. Právě toto je opravdu velmi důležitá upomínka. Nutnost uvědomit si,

---

¹⁷ JAN PAVEL II. *Růženec Panny Marie: apoštolský list svatého otce Jana Pavla II.* Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002. str. 22

že se nejedná pouze o *Velikonoce a Vánoce*, v tradičním slova smyslu, jak je známe a slavíme, ale jejich pravý význam a skutečnou podstatu a hlavně důležitost.

Jan Pavel II. se zde domnívá, že v mukách Spasitele se má zrcadlit boží láska. Ježíš v Boha absolutně a bezmezně věřil a byl mu oddán, kvůli své lásce a víře v něj se nechal ukřižovat.

Jakou roli zde vůbec mohla sehrát jeho matka, jak mohla přihlížet mukám svého syna. Díky růžencové modlitbě a spojení, které nám propůjčuje, a odkrývá nám jedinečný pohled na tyto muka. Musíme s Marií, růžencovou pannou, prožívat tu nesnesitelnou bolest. Zároveň se nám odkrývá onen pohled jejíma očima, který ač je nesnesitelný, nám poskytuje další úhel vidění. Další pokus, jak to lépe pochopit.

Proč bychom to ale chtěli prožívat, abychom si uvědomili, že člověk by si měl stát za svým přesvědčením. Jsou věci horší, než liská nevědomost. Existují věci, kvůli kterým je nutné bojovat. Že se člověk nesmí vzdát, a ustoupit jen proto, že není pochopen. Kristus se nevzdal, jeho přednostmi byla právě vytrvalost, a pevná vůle, díky kterým si skálopevně přesvědčen stál za svými prohlášeními. Jeho odvaha a píle je obdivuhodná.

6.4. SLAVNÁ TAJEMSTVÍ

Slavná tajemství nám připomínají, že nejslavnějším momentem Spasitelova života je nejen jeho ukřižování ale i Zmrtvýchvstání! Je potřeba si uvědomit, jakým klíčovým momentem tato událost je.

Má zde obrovskou roli i Boží matka. Je jasné, že hned po Kristu bude právě ona centrem pozornosti. Nejdříve nucena tomu všemu přihlížet, poté oplakávajíc svého syna. Po Kristově nanebevzetí jej samozřejmě následuje. Navíc je zde popisována, jako korunovaná královna andělů.

Také se v růženci věnuje místo Letnicím, svátku seslání Ducha svatého. Svátku rodiny. A kdo jiný by se k tomuto svátku lépe hodil než právě Panna Marie.

Jan Pavel II. zde rovněž popisuje, jak Kristus čerpal celý život světlo prostřednictvím víry. Světlo, které mu ve finále umožnilo ono slavné Nanebevzetí. Když se i my, necháme *uzdravit a přetvořit* Duchem svatým, jak se papež domníval, znamená to tedy, že i my budeme moci do nebe. V celém tomto procesu přetváření, od nás Vyvolený odebere všechny naše starosti a problémy. Lze tedy říci, že když probíráme prsty zrnka růžence, že své starosti svěřujeme Božímu Synovi a jeho Božské Matce.

Také se v tomto rozboru modlitby o růženci dozvídáme i osobní věci o Janu Pavlovi II. Například, že nejzásadnějším dílem Boha pro něj je vznik Ježíše Krista v lůně Boží Matky. Anebo že tento zázrak je pro něj největším divem v dějinách světa. Jméno Ježíš pro něj neznamená jen jméno jeho Spasitele a postavy, ve kterou věří, nýbrž jméno, které má neuvěřitelnou moc nás všechny dovést do spásy.

Z celého tohoto díla o růžencové modlitbě můžeme nabýt dojmu, že Panna Maria je známou pouze díky svému synovi. Navíc i díky němu s námi její odkaz stále přetrvává. Ovšem nemusí to být nutně chápáno zle. Pro Jana Pavla II. byl hlavní myšlenkou její odkaz. Odkaz tak obrovský, úžasný a úctyhodný. Odkaz jí samotné, který žil v jejím potomkovi.

Dnes již není pro ženu jediným úkolem její plodnost, ale i přes to je zrození nového života chápáno velkolepě. Vždyť jaké jiné dílo v životě obyčejného člověka je větší než dar života. Už jen proto bude dar Nejsvětější matky Boží kolovat v každé ženě navždy, a ženy budou vždy připomínány jako něčí matky.

Jan Pavel II. v tomto textu odkazuje i na Světové dny mládeže a jak díky síle, kterou mu propůjčil Bůh, dokázal nejen on, ale i překvapivé množství mladých lidí, šokovat svět. Protože nikdo nečekal takový zájem mládeže o víru a křesťanství.

Růženec je opravdu pozoruhodnou modlitbou. Je na ní nahlíženo jako na jednu z těch jednodušších modliteb. Ale zároveň se jí, díky jejímu obsahu, hloubce a dosahu mnoho jiných modliteb nemůže vůbec rovnat. Proto Jan Pavel II. v samém závěru té knihy tolik apeluje, aby se křesťané znovu s touto modlitbou spojili. Také promlouvá ke všem možným kazatelům slova Božího a žádá je, aby se k této modlitbě začali zase vracet. Prosil rovněž i teology, aby se věnovali samotným základům růžencových tajemství a rozšířili tak věřícím jejich biblické znalosti. Růženec sám zasahuje do těch nejdůležitějších částí běžného života. Dává nám cenné rady ohledně toho, co by mělo být nejdůležitější, a to je rodina. Zároveň nám ale umožňuje jedinečný náhled do Kristova soukromí. Do jeho slavného života.

V závěru prosí papež křesťany, aby jeho prosby byly vyslyšeny a neupadly v zapomnění. Dále se pak sklání Matce Spásy a vyjadřuje jí tím svou úctu a cituje růžencového apoštola, Bartola Longa.

„Ó blahoslavený růženci Mariin, sladký řetěze, který nás spojuje s Bohem; pouto lásky, které nás spojuje s anděly; věži záchrany před útoky pekla; bezpečný přístave v mořské katastrofě! Nikdy tě neodhodíme. Budeš nám útěchou v hodině smrti. ...“¹⁸.
(Jan Pavel II., 2002)

---

¹⁸ JAN PAVEL II. *Růženec Panny Marie: apoštolský list svatého otce Jana Pavla II.* Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002. str. 39

7. DEFINICE ZLA JANEM PAVLEM II.

Každá osoba je jedinečná a říká se, že sto lidí, sto názorů. Někdo vidí zlo v nemocech, jiný si pod tímto pojmem zase představí násilí a jiný válečné hrůzy. Jan Pavel II. neměl s popisem zla žádné problémy, chtěl nás s ním seznámit a poučit nás o něm.

Jan Pavel II. popsal zlo jako absenci dobra (Jan Pavel II., 2005, str. 9). Dobro ale, podle jeho papežské Svátosti nikdy nemůže úplně zmizet. Protože kdyby ano, znamenalo by to pro lidstvo konec. Řekněme tedy, že dobro je spíše jen utlačované.

Kdybychom se měli zamyslet, v jakém období celých lidských dějin bylo zlo nejvíce na vzestupu, domnívám se, že okamžitá a většinová odpověď by byla *20. století*. Netvrdím, že i v jiných stoletích nebyly temné časy, ale dvěma světovým válkám a období ideologických systémů ohrožujících úplně každého člověka na Zemi se asi těžko něco vyrovná. I přes všechno, co se za těchto sto let stalo, nebylo toto století tak depresivní, jak by se mohlo zdát. Koneckonců, zlo bylo přece dobrem na konec udoláno.

Jan Pavel II. se zde zabýval opravdu velmi zajímavou otázkou. Může zlo existovat bez dobra a dobra beze zla? Jeho Svátost se domnívá, že se vzájemně podporují. Bez jednoho by nemohlo existovat druhé.

Jan Pavel II. zde naprosto otevřeně srovnává Nacismus s Komunismem. Člověk, který mohl vycházet z vlastních zkušeností, jelikož bohužel zažil obě tyto ideologie, je tedy mohl objektivně porovnat. A dal jim tutéž váhu. Jako papež zároveň cítil povinnost, předat své prožitky dál. Obě tyto totalitní ideologie toho totiž opravdu mají dost společného, i když stály proti sobě. Například se nemůžeme bavit o lidských právech, ty přestaly existovat. Stejně tak demokracie, neboť u moci je jedna politická strana a jakékoliv další strany neexistují. Obě ideologie mají velmi silnou podporu v propagandě, např. v plakátech, které lidem vnucují to, co jediné je správné, a sice jejich názory. Kdokoliv, kdo měl názor jiný, putoval do tábora, a to buďto v nacistickém případě vyhlazovacího anebo v tom komunistickém pracovního, tzv. gulagu.

My se v rozboru toho, co je považováno za zlo dostáváme až k samým kořenům, a přicházíme na to, že ať už obětí, ale bohužel hlavně i strůjcem veškerého zla na světě je člověk. Jan Pavel II. se domníval, že člověk, jako bytost taková, nemá na boj se zlem dostatek sil. A že sílu, kterou k tomuto boji potřebuje, mu může poskytnout jediné a přirozeně Bůh (Jan Pavel II., 2005).

Ruku v ruce se zlem je v Bibli odjakživa hřích. Hříchem, a to neodpuštělným, je odmítnutí pomoci od Hospodina. V knize je dán jako příklad verš žalmu *Miserere* kde Bůh odpustí dvojnásobné porušení desatera (cizoložství a vraždu), hříšník poté přichází za Bohem žádat o odpuštění ...*zahlad' mou nepravost, úplně ze mne smyj mou vinu a očisť mě od mého hříchu*²⁰. Zde Jan Pavel II. připomíná onu náklonost člověka ke zlu.

Svatý Otec se domníval, že když si člověk myslí, že vše zvládne sám, staví se na stejnou pozici jako Bůh, že sám sebe za boha považuje.

Již jsme si popsali, kde se ono zlo bere. Teď se dostáváme k tomu, kde má své počátky. Jan Pavel II. viděl počátky zla ve filozofii.

Jmenovitě, jako první byl zmíněn Descartes a celkově celé osvícenství, ale dále v knize pak ještě Jan Pavel II. vzpomíná i na jiné filozofy, např. Kanta, Milla a dokonce zabrousí i k počátkům filozofie a tím tedy k Aristotelovi. Možná právě proto, že je zde

---

²⁰ Jan Pavel II. *Paměť a identita*, Kostelní Vydří, 2005, str.52

postavena do středu pozornosti lidská bytost a rozum. Nicméně, Jan Pavel II. se s tímto filozofickým směrem a Descartovými názory neztotožňoval, ba dokonce promluvil proti nim. Jediná filozofie, kterou Jan Pavel II. uznával, byla filozofie svatých. Například svatého Tomáše Akvinského, který je Svatým Otcem nejednou zmiňován. Osvícenství jako takové budilo v Nejvyšším knězi Vatikánu pohoršení právě proto, že bylo plné nevěřících lidí, kteří veřejně hlásali, že Bůh je pouze výmyslem lidské mysli, nikoliv reálnou historickou osobností. Pokud se nad tímto zamyslíme hlouběji, jedná se beze sporu o jednu z nejdéle trvajících při celých dějin. Je tedy pochopitelné, proč člověk, pro něhož je Bůh nejvyšším dobrem, oponuje těmto odvážným slovům. Rovněž se Svatému Otcovi nelíbilo, že s rostoucími bádáními o lidském rozumu, jako by se pozapomínalo na Krista. Navíc, když je v centru dění a pozornosti člověk, je možné, že by mohl existovat i bez Boha?

Myšlenka, která těmto úvahám následovala je poněkud odvážná, „*Může-li člověk rozhodovat, a to bez Boha, o tom, co je dobré a co je špatné, může také stanovit, že nějaká skupina lidí musí být zlikvidována*“²¹. Je to dost očividná narážka na Hitlerovy a Stalinovy činy, použití toho nejlepšího příkladu toho nejhoršího chování. Jan Pavel II. tu také srovnává genocidu s potraty. Není tajemstvím, že byl odpůrce interrupcí, stejně tak jako homosexuálních svazků a následné adopce těmito páry. Dokonce se zamyslel nad tím, zda se tyto skutky nedají chápat jako novodobé zlo. V dnešním světě totiž více a více lidí odmítá Boha, což je hřích. Lze tedy to všechno výše zmíněné brát jako trest.

Svatý Otec se zde také domnívá, že se diktátoři a jejich nejbližší spolupracovníci snažili své ohavné vyvraždování skrýt před očima veřejnosti. Souhlasí to s jedním z nejčernějších momentů polské historie a sice s Katyní²², o které se tu Jan Pavel II. také zmiňuje. Také zastává názor, že Bůh vytyčil nacismu dvanáct let působnosti a potom to sám ukončil. Nastává tedy otázka, za co bylo lidstvo trestáno, a jak bude trestáno příště.

Bůh své věřící miluje. Tvrdil to i sám Jan Pavel II., který rovněž pronesl i předpověď o tom, že období komunismu bude trvat déle než období nacismu. Zároveň napsal, že toto zlo je pro svět nutné. Jan Pavel II. to vysvětlil tak, že toto nadcházející zlo připraví půdu pro dobro.

Díky náboženské semknutosti měli Poláci mnohem větší odhodlání k odporu. Můžeme dokonce říci, že je jejich nezlomná víra v Boha držela nad vodou a Bůh jim dodával potřebnou energii. Modlení a bohoslužby psychicky posílily lid, který se semkl a o to důrazněji bojoval. Bojoval o lepší, a hlavně svobodné zítřky. Takže, opravdu to alespoň v polském případě nevyhrála válku víra v Boha?

Svatý Otec připisoval *Závraku na Visle* až příliš velké zásluhy. Podle něj tato drtivá porážka Rudé armády sebrala komunistům sebevědomí, které zpátky získali až po vítězném roce 1945. Jan Pavel II. byl velice odvážný, když veřejně prohlásil, že SSSR porušovalo podmínky Jalty²³.

---

²¹ Jan Pavel II. *Paměť a identita*, Kostelní Vydří 2005, str.16

²² Katynský masakr – hromadné pozabíjení polských důstojníků. Sovětský svaz se snažil za strůjce tohoto masakru označit Německo, přitom to měl na svědomí sám SSSR, na což se bohudík přišlo. Z ruské strany to veřejně přiznal až M. Gorbačov v roce 1990.

²³ Jaltská konference – setkání představitelů Velké trojky (Stalin za SSSR, Churchill za VB a Roosevelt za USA) před koncem 2. světové války, kde se řešilo poválečné uspořádání světa, výše válečných reparací Německu a vznik OSN.

Jak nám Jeho Svatost popsala, tak hranicí zla je dobro. Tato hranice byla podle něj určena Bohem už dávno a sice v momentě, kdy obětoval svého syna. Jelikož Bůh, který sám je spravedlností v té nejčistší formě, byl schopen zlo ohraničit a tím ho tedy nějak zastavit, je právě on naší největší nadějí.

Dalším pozoruhodným zjištěním byl fakt, že si v sobě lidé nosí jistou náklonost ke zlu, která byla dána prvotním hříchem Adama a Evy²⁴.

Ač nebyl Jan Pavel II. úplným zastáncem inovativních technologií, i tak za ně děkoval Bohu.

Názor Svatého Otce, že hřích je větší zlo než ochrnutí těla (Jan Pavel II., 2005, str.27), může mnoho lidí překvapit, avšak s ohlédnutím na předchozí kapitoly je pochopitelný. Ochrnutí těla je pouze hmotné, nepostihuje duši, která má být pro Boha čistá.

Dále pak navazuje jeho Svatost na to, že všeobecně má moc odpouštět pouze Hospodin. Ale, že toto privilegium bylo uděleno skrz Kristovu oběť i církvi.

Čím více dobra vykonáme, tím více je v nás světla, které nám pomůže přemoci temnotu. Toto tvrzení můžeme pojmut jako osvětlení Božím světlem, ba dokonce osvětlení od Boha. Jaké by mohly být lepší podmínky pro konání dobra nežli dodržování Desatera. Podle Jana Pavla II. nás desatero učí ctnosti, dokonce uvádí i jednotlivé příklady jako například věrnost nebo vytrvalost (Jan Pavel II., 2005).

---

²⁴ Prvotní hřích – Adam a Eva se v rajské zahradě Edenu nechali zlákat hadem a utrhli jablko ze stromu poznání, které následně snědli. Tímto porušili Boží příkaz, který jim zakazoval jíst ovoce tohoto stromu.

8. SVOBODA V PODÁNÍ JANA PAVLA II.

„Jsem-li svobodný, znamená to, že mohu svou svobodu užívat dobře nebo špatně. Užívám-li ji dobře, pak se tím sám stávám lepším a dobro, které uskutečňuji, má kladný vliv na ty, kteří mě obklopují. Užívám-li ji však špatně, pak se ve mně a v mém okolí zakoření a rozšíří zlo“²⁶

Tato slova použita, jako všeřikající vysvětlení byla pronesena člověkem vybraným z obyčejného lidu, aby bránil víru.

Jeho Svatost se zde věnuje detailnějšímu rozebírání a určování druhů dobra. Říká, že lidem jde hlavně o jejich dobro než o dobro ostatních. Člověk, jakožto biologická bytost, má primární pudy a je prostě sobec. I když je i mnoho nesobeckých pohnutek, ke kterým se v této knize dostáváme. Například, když se člověk obětuje za jiného. Jan Pavel II. to připisuje tomu, že chtějí následovat Kristova příkladu, který to udělal z lásky k Bohu, protože láska k Bohu je přece to hlavní.

Rovněž se zde Svatý Otec vyslovil, že totalitní ideologie nacismus a komunismus byli příklady špatně použité svobody (Jan Pavel II., 2005).

Svatý Otec zde promlouvá o myšlenkách Krista a sděluje tak svým posluchačům, že svoboda, kterou mají, jim byla dána Bohem.

Jelikož se zde mluví i o vlastenectví, dostáváme se i k dějinám, a to nejen polským. Jan Pavel II. byl obrovským patriotem, vzpomene na několik neméně slavných krajanů z řad svatých, spisovatelů, skladatelů, malířů a nezapomněl ani na své milované divadlo.

V rámci oné svobody se zde opět dostáváme k boji Svatého Otce proti potratům. Rozvádí to i na rozvojové země, kterým je to podle Jana Pavla II. podsouváno a nejen, že se mu to nelíbí, zamýšlí se, zda by se to nedalo označit za totalitní jednání.

Tvrdí, že bychom se všichni měli poučit z historie. Nacismus a komunismus, tyto ideologie, které nám přinesly těžké časy válek, jsou v jednom učebnicovém příkladem extrémní situace, která může nastat. Papež také připomíná oběti těchto temných období a apeluje, aby jejich smrt nepřišla na zmar. (Jan Pavel II., 2005)

---

²⁶ Jan Pavel II. *Paměť a identita*, Kostelní Vydří, 2005, str.37

9. DOPIS JANA PAVLA II. SVÉ SESTŘENICI FELICII - PŘEKLAD

Drahá Lusu,

Pán Bůh tak rozhodl, že zůstanu v Římě. Neobyčejné to rozhodnutí Boží prozřetelnosti. Velmi v těchto dnech přemýšlím o svých rodičích a Mundkovi, ale také hodně přemýšlím o tvé mámě a tvém otci, kteří na mě vždycky byli velmi hodní. Také ve svaté paměti vzpomínám na Janku i Adama – a rovněž v blahé paměti na Rudolfínu, Annu i Roberta. Jejich duše posílám Bohu. Prokázali mi mnoho dobrého. Rovněž posílám k Bohu duši svaté paměti Stefanie, sestry mého otce.

Ty jediná, z mé nejbližší rodiny, jsi zůstala naživu. Děkuji ti za Tvůj dopis, přání a modlitby.

Nechť tě Bůh obdaruje zdravím a těší se z Tvých studentů.

Stát Vatikán, 27. říjen 1978

(vlastní překlad, originál dopisu v příloze)

Z tohoto dopisu Jana Pavla II. své sestřenici je velmi patrné, jak neobyčejně milý a hodný člověk to byl. Pamatoval na své blízké, dokonce i na známé, nosil je v živé paměti a uměl ocenit lidi, kteří mu napsali, vzpomněli si na něj a zajímali se o něj. Stejně tak tomu bylo i s věřícími. Již zmíněné Světové dny mládeže jsou toho jasným důkazem. Mládež, která se toužila setkat s papežem, dostala ono privilegium a byly jim vyhraněny dny, kdy můžou za Svatým Otcem přijít a on se jim bude věnovat, zodpovídat jejich dotazy a společně s nimi se bude i modlit.

Také je zde vidět jeho obrovská oddanost vůli Boží. Přeci jen, duše všech svých milovaných posílá k Bohu.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo předat dál informace o jednom z nejslavnějších papežů všech dob. Domnívám se, že slova Jana Pavla II. skutečně měla neskutečný dosah moci, jelikož pokud ovlivnil, byť i jednoho člověk, a to téměř patnáct let po jeho smrti, mladého člověka v době, kdy se křesťanství netěší úplné popularitě, a donutil ho zamýšlet se nad svatými texty a tématy, myslím, že to mluví samo za sebe. Jan Pavel II. byl bezpochyby jedním z nejvýznamnějších papežů vůbec, rovněž také velmi sledovaným a diskutovaným. Zasáhl do života obřímú počtu lidí a snažil se snížit nenávist a přetavit jí v lásku. Proto bychom si takového člověka měli neustále připomínat a pamatovat na něj. Jako na světlo v dobách temnoty a násilí, bojů a zbytečného válčení, které je potřeba ukončit co nejdříve.

Tato práce je výsledek delších bádání, pročítání svatých textů a literatury o papeži nebo psané přímo jím. Cílem této práce bylo představení myšlení člověka z úplně jiné sféry běžného světa, seznámení se s jeho odkazem a vším, co vykonal.

Myslím, že poznávání osobnosti Jana Pavla II. a jeho písemného odkazu dokáže velice obohatit, i více, než člověk vůbec očekává. Vzbuzuje to v člověku pocit větší svobodomyšlnosti, otevřenosti tomu, snažit se neznámé spíše pochopit než odsoudit. Zároveň výzkum knih psaných samotným Janem Pavlem II. ukazuje, že i jeden člověk toho může pro svět udělat hodně. Nevím, jestli se dá říct, že přímo jeden člověk může změnit svět, rozhodně ale každý člověk, který se přidá na stranu dobra, znamená víc než někdo, kdo životem jen proplouvá.

ANOTACE

My bachelor thesis deals with life and literary work of pope John Paul II.

John Paul II was important personality in every aspect of his life. He assumed, evil could be transformed into good in nonviolent way. All his actions were driven by love and faith.

First part of the thesis focuses on pope`s family and career growth.

In the second part I paid attention to John Paul II literary work. Through analysing two of his books, I tried to take a deeper look into his personality.

RESUMÉ

W pracy piszę o życiu i twórczości Jana Pawła II. Moje prace licencjackie jest podzielona na dwie części.

W pierwszej części piszę o życiu Jana Pawła II. O jego rodzinie, o jego karierze w Kościele katolickim. Jak wiadomo, napisano o nim bardzo dużo, dlatego koncentrowałam się głównie na najważniejszych momentach jego życia, czyli tragediach w jego rodzinie, nauce, stosunku do przyjaciół, na jego drodze od aktora w teatrze do papieża.

Był pierwszym papieżem z Polski i po bardzo długim czasie pierwszym papieżem, który nie był Włochem. Pontyfikat Jana Pawła II wpłynął nie tylko na losy Polski, ale też na całą wschodnią część Europy pozostającej dotąd za żelazną kurtyną. Najwięcej uwagi skupiłam na okresie jego życia w chwili pontyfikatu. Opisałam jego sukcesy i rzeczy trudne, jak zamachy na niego. Wspomniałam również o dziedzictwie, które po sobie pozostawił i jest żywe do dziś, a są nim na przykład Światowe Dni Młodzieży.

W drugiej części analizuję dwie książki autorstwa Jana Pawła II. Pierwsza jest o różańcu Maryi Panny. O modlitwie różańcowej i o wszystkim, co Ojciec Święty łączy z tym tematem, jak np. pytania na temat rodziny. Modlitwa maryjna była bardzo ważna dla Jana Pawła II zwłaszcza dlatego, że gdy jego mama umarła, kiedy on był jeszcze dzieckiem, wybrał postać mamy w matce Boskiej. Również zajmuje się tutaj Ojciec Święty życiem Jezusa Chrystusa. Jego życie rozpatruje autor na podstawie czterech części modlitwy różańcowej, nazywane tajemnicą radosną, bolesną, światłą i chwalebą.

Druga książka jest o definiowaniu wolności i zła przez Jana Pawła II. Ojciec Święty wspomina tutaj historię Polski, wielokrotnie tracącej swoją wolność poprzez zaborcze i okupacyjne działania Rosjan i Niemców. Określa, czym jest wolność i zło oraz co jest przyczyną ich rozpowszechniania się.

Zapoznałam się również z treścią prywatnego listu Jana Pawła II adresowanego do jego kuzynki. Przetłumaczyłam go i opatrzyłam komentarzem. Ojciec Święty wspomina w nim swoich przyjaciół i rodzinę.

Poznawanie osobistości i dorobku pisarskiego Jana Pawła II uczy wiele o chrześcijaństwie i o jednym z największych ludzi w ogóle. Ukazuje polską moc ducha i wiary.

PŘÍLOHA: ORIGINAL DOPISU JANA PAVLA II.

Droga Luciu,

Pan Bóg tak urządził, że pozostaję w Rzymie. Niezwykłe to urządzenie Bożej Opatrzności. Myślę sobie w tych dniach wiele o moich Rodzicach i Wujku, ale myślę także o Twojej Mamie i Ojcu, którzy zawsze byli tak dobrzy dla mnie. Wspominam też śp. Jankę i Adama – a także śp. Rudolfinę, Annę i Roberta. Polecam Bogu ich dusze. Ono mi wywiadozyli dobrego. Polecam również Bogu duszę śp. Stefani, siostry mojego Ojca.

Ty zostałeś jedną prąży życia z całej mojej najbliższej Rodziny. Dziękuję Ci za Twój list, życzenia i modlitwy. Niech Cię Pan Bóg darzy zdrowiem, a także pociecha z Twoich Studentów.

Ruśstoc Watykańskie, 27 październik 1978 r.

Jan Paweł II

PŘÍLOHA: TEXT BARKA

1. Pan kiedyś stanął nad brzegiem,
Szukał ludzi gotowych pójść za Nim;
By łowić serca
Słów Bożych prawdą.

Ref.: O Panie, to Ty na mnie spojrzaleś,
Twoje usta dziś wyrzekły me imię.
Swoją barkę pozostawiam na brzegu,
Razem z Tobą nowy zacznę dziś łów.

2. Jestem ubogim człowiekiem,
Moim skarbem są ręce gotowe
Do pracy z Tobą
I czyste serce.

Ref.: O Panie, to Ty na mnie spojrzaleś,
Twoje usta dziś wyrzekły me imię.
Swoją barkę pozostawiam na brzegu,
Razem z Tobą nowy zacznę dziś łów.

3. Ty potrzebujesz mych dłoni,
Mego serca młodego zapałem,
Mych kropli potu
I samotności.

Ref.: O Panie, to Ty na mnie spojrzaleś,
Twoje usta dziś wyrzekły me imię.
Swoją barkę pozostawiam na brzegu,
Razem z Tobą nowy zacznę dziś łów.

4. Dziś wypłyniemy już razem
Łowić serca na morzach dusz ludzkich
Twejej prawdy siecią
I słowem życia.

Ref.: O Panie, to Ty na mnie spojrzaleś,
Twoje usta dziś wyrzekły me imię.
Swoją barkę pozostawiam na brzegu,
Razem z Tobą nowy zacznę dziś łów

ZDROJE

KNIŻNÍ

- Jan, Pavel II. *Kristus Vás miluje*. Praha, 2001. 270 s. ISBN 80-86025-34-9
- Jan, Pavel II. *Růženec Panny Marie*. Olomouc, 2002. 39 s. ISBN 80-7266-124-8
- Jan, Pavel II. *Centesimus annus K stému výročí encykliky Rerum novarum*. Praha, 1996. 51 s. ISBN 80-7113-154-7
- Jan, Pavel II. *Paměť a identita Rozhovory na přelomu dvou tisíciletí*, Kostelní vydří, 2005. 165 s. ISBN 80-7192-976-X
- Jan, Pavel II. *Listy apostolskie ojca świętego Jana Pawła II.*, Kraków, 2007. 783 s. ISBN 978-83-240-0801-8
- Bajka A., Datko A., Kindziuk M., Łobko R., Pawlińska A., Perfuński M., Polak G., Świątkiewicz W., Żbikowski Z. *Wielka encyklopedia Jana Pawła II. A-C*, Warszawa, 2005. 288 s. ISBN 83-7298-643-6
- Bajka A., Datko A., Kindziuk M., Łobko R., Pawlińska A., Perfuński M., Polak G., Świątkiewicz W., Żbikowski Z. *Wielka encyklopedia Jana Pawła II. D-H*, Warszawa, 2005. 288 s. ISBN 83-60160-06-6
- Bajka A., Datko A., Kindziuk M., Łobko R., Pawlińska A., Perfuński M., Polak G., Świątkiewicz W., Żbikowski Z. *Wielka encyklopedia Jana Pawła II. H-K*, Warszawa, 2005. 288 s. ISBN 83-60160-07-4
- Bajka A., Datko A., Kindziuk M., Łobko R., Pawlińska A., Perfuński M., Polak G., Świątkiewicz W., Żbikowski Z. *Wielka encyklopedia Jana Pawła II. K-N*, Warszawa, 2005. 288 s. ISBN 83-60160-08-2
- Bajka A., Kindziuk M., Pawlińska A., Perfuński M., Polak G., Świątkiewicz W., Żbikowski Z. *Wielka encyklopedia Jana Pawła II. N-S*, Warszawa, 2005. 288 s. ISBN 83-60160-09-0
- Bajka A., Pawlińska A., Perfuński M., Polak G., Świątkiewicz W., Żbikowski Z. *Wielka encyklopedia Jana Pawła II. S-Ż*, Warszawa, 2005. 320 s. ISBN 83-60160-10-4
- Fundacja Jana Pawła II. *Jan Pawel II. – Bibliografia Polska 1996 -*, Rzym, 2012. 460 s.
- Gale group staff *New Catholic Encyclopedia Jubilee Volume – The Wojtyła Years*, 2001. 681 s. ISBN 0-7876-4787-X
- Litka P., Głuszak G. *Skompromitować papieża nieznane fakty i dokumenty*, Kraków, 2011. 145 s. ISBN 978-83-7422-381-2
- Kiliańczyk-Zięba J. *Jan Pawel II. Autobiografia*, Kraków, 2008. 346 s. ISBN 978-83-08-04211-3
- Królak, T. *1001 rzeczy, które warto wiedzieć o Janie Pawle II.*, Krakow, 2010. 287 s. ISBN 978-83-7595-273-5
- Maliński, M. *Życiorys Karola Wojtyły*, Varšava, 1987. 190 s. ISBN 8370190219
- Maliński, M. ks. *Polski papież – Karol Wojtyła*, Kraków, 1999. 319 s. ISBN 83-88136-05-4
- Maliński, M. ks. *Polski papież Jan Pawel II.*, Kraków, 2000. 302 s. ISBN 83-88136-20-8

- O'Connor G. *Ojciec Wszystkich – Życie Jana Pawła II.*, Poznań, 2005. 416 s. ISBN 83-7301-733-X
- Szczyпка J. *Droga do Rzymu*, Warszawa, 1982. 119 s. ISBN 83-211-0125-9
- Šebek, J. *Papežové moderního věku*. Řitka, 2014. 232 s. ISBN 978-80-7475-060-1
- Szybiński R. *Święty Jan Paweł II. Historia w obrazach*, Varšava, 2019. 360 s. ISBN 978-83-803-8281-7
- Szułc T. *Jan Paweł II. papież nieśmiertelny biografia i testament*, Warszawa, 2005. 559 s. ISBN 83-7359-362-4
- V-Rodzina *Nauczanie moralne Jana Pawła II.*, Radom, 2006. 112 s. ISBN 83-89862-62-X
- Weigel, G. *Svědék naděje*. Praha, 2000. 879 s. ISBN 80-7252-114-4
- Weigel, G. *Świadek nadziei*, Krakov, 2009. 942 s. ISBN 8324005625
- Weigel, G. *Kres i początek*, 2013. 1006 s. ISBN 978-83-240-2171-0
- Wilkońska J. *Błogosławiony Jan Paweł II.*, Kraków, 2011. 388 s. ISBN 978-83-7505-701-0
- ks. prof. dr. hab. Zieliński Z. *Wielki Świadek Chrystusa 1920-2005*, Warszawa, 2005. 486 s. ISBN 83-7232-630-4
- Zuchniewicz P., Grysiak B. *Kobiety w życiu Jana Pawła II.*, Warszawa, 2010. 404 s. ISBN 978-83-60853-60-3

INTERNETOVÉ

<http://www.centrumjp2.pl>

<http://www.janpawel2.pl>

<http://www.swjakub.pl>

<https://culture.pl>

<https://www.databazeknih.cz>

<https://www.cirkev.cz>

DOKUMENTÁRNÍ FILM

Jan Paweł II. Święty uśmiechnięty